

Sygn. akt V CSK 22/13

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Urzędu Kontroli Skarbowej w K.
i Naczelnikowi [...] Urzędu Skarbowego w B.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 października 2013 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 25 maja 2012 r., sygn. akt I ACa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii
Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset)
tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka M. W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 maja 2012 r. oddalającego jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy oddalił zgłoszone przez powódkę powództwo o zasądzenie od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w K. i Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego w B. odszkodowania w kwocie 20 111 356,40 zł z odsetkami z tytułu utraconego zysku (dywidend) za lata od 2002 do 2009 oraz 15 220 816,75 zł z tytułu utraty wartości przez jej udziały w O. [...] Sp. z o.o. w B., która na skutek działań pozwanego doprowadzona została do upadłości. Sąd Okręgowy ustalił, że w wyniku kontroli podatkowej przeprowadzonej od 16 lipca do 31 grudnia 2002 r. w Sp. z o.o. O. [...], w której jedynym wspólnikiem była powódka, Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w K. decyzją z 31 grudnia 2002 r. określił i ustalił zobowiązanie podatkowe, sankcję i odsetki za zwłokę od stwierdzonej zaległości podatkowej w podatku od towarów i usług oraz od nienależnego zwrotu w łącznej kwocie 1 634 167,80 zł. W toku kontroli wykryto w spółce faktury dokumentujące czynności niedokonane, które uznane zostały za mające wpływ na prawidłowość rozliczeń podatku od towarów i usług. Największym wierzycielem spółki O. [...] była firma brata powódki. W trakcie kontroli brat powódki wytoczył przeciwko spółce O. [...] powództwo o zapłatę a następnie wszczął egzekucję uzyskanego tytułu wykonawczego opiewającego łącznie na blisko 500 000 zł, kierując ją do wierzytelności na rachunkach bankowych. Miesiąc później postępowanie egzekucyjne przeciwko . [...] wszczął Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego w B., doprowadzając do zajęcia majątku spółki, wpisania zastawów skarbowych na jej nieruchomościach i przejmując własność samochodów.

Decyzja podatkowa z 31 grudnia 2002 r. została uchylona przez Dyrektora Izby Skarbowej w wyniku odwołania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wydana została ponownie decyzja stwierdzająca dokumentowanie niewykonanych czynności, utrzymana w mocy przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej. Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę na tę decyzję, ale jego wyrok

uchylił Naczelny Sąd Administracyjny. Ostatecznie Dyrektor Izby Skarbowej w [...] decyzją z 18 grudnia 2006 r. określił i ustalił łączną kwotę zobowiązań podatkowych spółki O. [...] na nieco ponad 150 000 zł. Sąd I instancji za podstawę roszczenia powódki uznał art. 417 § 1 k.c. w brzmieniu zgodnym z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r. Stwierdził jednak, że powódka nie ma legitymacji czynnej do dochodzenia odszkodowania, ponieważ jej szkoda ma charakter szkody pośredniej. Ubocznie Sąd zwrócił uwagę na niewykazanie przez powódkę poniesionej szkody ani związku przyczynowego pomiędzy szkodą a działaniami organów skarbowych.

Sąd Apelacyjny uznał ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego za prawidłowe, poza ustaleniem, że postępowanie kontrolne i jego konsekwencje nie zakłóciły możliwości prowadzenia działalności przez spółkę O. [...]. Zdaniem Sądu odwoławczego do zakłócenia, a następnie załamania działalności doszło. Za przyczynę sprawczą, z która powódka wiąże swoje roszczenia Sąd uznał decyzje z 31 grudnia 2002 r. oraz z dnia 5 sierpnia 2003 r. Dopuszczył także możliwość dochodzenia przez powódkę szkód pośrednich, do których zaliczył utratę dywidend, zgadzając się z Sądem Okręgowym, że podstawą prawną odpowiedzialności pozwanego jest art. 417 § 1 k.c. Ostatecznie jednak powództwo oddalił z uwagi na niewykazanie przez powódkę faktu poniesienia szkody, za którą odpowiada pozwany. Przyjął, że zaproponowana przez powódkę metoda odwołująca się do danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, opisujących rozwój - w latach objętych żądaniem - przedsiębiorstw o przedmiocie zgodnym z działalnością spółki O. [...] nie jest właściwą, dostatecznie zindywidualizowaną drogą określenia szkód powódki. Zwrócił uwagę, że wcześniej niż organy skarbowe egzekucję przeciwko spółce O. [...] wszczął brat powódki, doprowadzając do zajęcia jej rachunków bankowych, jego działanie mogło więc załamać gospodarcze podstawy spółki O. [...]. Sąd uznał też, że skoro spółka O. [...] nadal działa, powódka nie może domagać się odszkodowania za utratę wartości udziałów, określonej z niesprecyzowanych przyczyn jako 5-krotność zysku spółki z ostatniego roku. Niewykazanie wysokości szkody spowodowało, że Sąd odwoławczy nie rozważał już dalszych przesłanek

odpowiedzialności odszkodowawczej. Sąd ten nie dopatrył się też usterek procesowych w przeprowadzonym postępowaniu.

W skardze kasacyjnej opartej na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. powódka zarzuciła błędną wykładnię art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP; art. 361 § 2, art. 363 § 2 oraz art. 140 k.c. w zw. z art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji RP i art. 5 k.c. w zw. z art. 2 Konstytucji RP, ponadto zarzuciła mające istotny wpływ na wynik sprawy uchybienie art. 5 k.p.c. i art. 212 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c.; art. 233 k.p.c., 234 k.p.c., 244 k.p.c. 252 k.p.c. i 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 328 § 2 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 378 § 1 k.p.c., art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c.; art. 3 k.p.c., art. 210 § 2 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 244 k.p.c., art. 252 k.p.c. i art. 322 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

We wnioskach domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i zasądzenia kosztów postępowania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa w całości i przyznanie powódce kosztów procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodów pozwany wniósł o wydanie orzeczenia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie o oddalenie tej skargi oraz o zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy

w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżąca uzasadniła potrzebę przyjęcia skargi do rozpoznania wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c. to znaczy wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego, nieważnością postępowania oraz oczywistą zasadnością skargi.

Zagadnieniem, które powinno zostać wyjaśnione jest zdaniem skarżącej dopuszczalność dochodzenia tzw. szkody pośredniej, który to problem jest sporny w piśmiennictwie. Jak jednak trafnie wskazuje pozwany Skarb Państwa, problem ten został rozstrzygnięty przez Sąd Apelacyjny po myśli powódki, poprzez uznanie dopuszczalności formułowania roszczeń odszkodowawczych przez podmiot pośrednio poszkodowany. Z tego względu kwestia ta nie została objęta zarzutami kasacyjnymi, co wyłącza potrzebę rozważania jej w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Ponadto, co także wskazał pozwany - zagadnienie to było już przedmiotem wypowiedzi orzeczniczych Sądu Najwyższego w zbliżonym stanie faktycznym w powołanym w odpowiedzi na skargę kasacyjną wyroku z dnia 22 czerwca 2012 r., V CSK 338/11, Lex nr 1228613 oraz w cytowanym tam orzecznictwie.

W sprawie nie zachodzi też przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., ponieważ - jak wynika z zarzutu - skarżąca dostrzega przyczyny, które winny skutkować według niej nieważnością postępowania, w przebiegu postępowania pierwszoinstancyjnego. Tymczasem nieważność, stanowiąca przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wystąpić musi w postępowaniu drugoinstancyjnym (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998/5/81, postanowienie z dnia 7 maja 2009 r., II CSK 80/09, Lex nr 1214331, czy z dnia 29 stycznia 2013 r., V CSK 192/12, Lex nr 1293844).

Nie można też podzielić stanowiska skarżącej, że jej skarga jest oczywiście uzasadniona, a zatem, że trafność i zasadność postawionych w niej zarzutów *prima facie* przekonuje o skuteczności tego środka zaskarżenia. Skarżąca uważa, że wszystkie podniesione przez nią zarzuty cechuje oczywista zasadność, jednak jej stanowisko nie jest przekonujące. Zarzuty nakierowane na podważenie ustaleń

Sądu i przeprowadzonej przezeń oceny dowodów są niedopuszczalne z uwagi na postanowienie art. 398³ § 3 k.p.c. Pozostałe zarzuty zaś kwestionują z różnych stron prawidłowość stanowiska o nieudowodnieniu przez powódkę poniesionej przez nią szkody i prawidłowość postępowania, jednak - w świetle materiału zgromadzonego w aktach i przebiegu postępowania, a także wobec zrozumiałej i wystarczającej do odtworzenia procesu decyzyjnego Sądu Apelacyjnego zawartości uzasadnienia zaskarżonego wyroku, zarzuty te nie mogą być uznane za uzasadnione w stopniu oczywistym.

W związku z tym, iż skarżąca nie wykazała, aby zachodziły wskazane przez nią przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a okoliczności sprawy nie wskazują, by występowały inne przyczyny przemawiające za rozpatrzeniem skargi, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tych skarg do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego uzasadnia art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c., a ponadto § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 7, § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 461).